

Deklaracja Berlińska w sprawie otwartego dostępu do wiedzy w naukach ścisłych i humanistyce

Wstęp

Internet fundamentalnie zmienił praktyczne i ekonomiczne realia upowszechniania wiedzy oraz dorobku kultury. Po raz pierwszy od wieków oferuje nam szansę stworzenia globalnej i interaktywnej reprezentacji dorobku ludzkiej wiedzy zawierającej dziedzictwo kultury i daje gwarancję szerokiego dostępu do niej.

My, podpisani niżej, czujemy się zobligowani do wyrażenia opinii, że Internet pojawił się jako funkcjonalne i praktyczne medium służące dystrybucji wiedzy. Jasnym jest, że rozwój Internetu znacząco zmieni naturę naukowego publikowania, podobnie jak i istniejący system zapewniania jego jakości.

Zgodnie z duchem Deklaracji Budapeszteńskiej Inicjatywy Otwartego Dostępu, Kartą ECHO, Oświadczeniem z Bethesda - w sprawie publikowania w systemie otwartego dostępu sporządziliśmy Deklarację Berlińską, by promować Internet jako instrument będący podstawą dla globalnie pojętej wiedzy i ludzkiej refleksji, by wskazać zadania, jakie powinny być wzięte pod uwagę przez polityków odpowiedzialnych za rozwój nauki, instytucje badawcze, fundacje naukowe, agencje przyznające fundusze, biblioteki czy muzea.

Cele

Nasza misja będzie połowiczna, jeśli informacja o niej nie będzie szeroko dostępna w społeczeństwie. Nowe możliwości upowszechniania wiedzy, nie tylko w tradycyjnej formie, ale szczególnie w oparciu o zasady wolnego dostępu przez Internet, muszą być wspierane. Definiujemy otwarty dostęp do zasobów jako możliwość wykorzystania nieograniczonych źródeł wiedzy i dziedzictwa kulturowego, która powinna być aprobowana przez społeczność naukową.

By zrealizować wizję globalnej i dostępnej reprezentacji wiedzy, przyszły WEB powinien być stabilny, interaktywny i przejrzysty. Zawartość sieci i oprogramowanie muszą być dla wszystkich dostępne i kompatybilne.

Zdefiniowanie wkładu do inicjatywy Open Access

Założenie i stworzenie idealnych procedur wolnego dostępu wymaga zaangażowania wszystkich stron zarówno każdego indywidualnego producenta wiedzy o charakterze, jak i jednostek przechowujących dziedzictwo kulturowe. Zasoby otwartego dostępu zawierają oryginalne badania naukowe, surowe dane, metadane, źródła, cyfrowe odpowiedniki ilustracji i dokumentów graficznych oraz materiały multimedialne.

Wkład do inicjatywy OAI musi spełniać dwa warunki:

1. autor(rzy) i właściciel(e) praw autorskich przyznają użytkownikom nieograniczone i nieodwołalne prawo dostępu do zasobów i publiczną licencję na kopiowanie, użycie, dystrybuowanie, transmitowanie i wyświetlanie dzieła, także na wykonanie i dystrybuowanie pochodnej dzieła w dowolnej postaci cyfrowej, dla ważnych celów, które to prawa uzależnione są od dokładnego podania atrybucji dotyczących autorstwa (standardy publiczne będą rozwijane tak, by dostarczały mechanizmów dla właściwego wprowadzania w życie przynależnych autorom praw i odpowiedzialnego ich używania, tak jak to się robi teraz) oraz udzielają prawa do zrobienie małej liczby drukowanych kopii dla osobistego użytku.
2. Kompletna wersja pracy i wszystkie dodatkowe materiały wraz z kopią pozwolenia na wyżej wymienione wykorzystanie, w odpowiednim standardowym elektronicznym formacie, jest deponowana (i tym samym publikowana) przynajmniej w jednym z repozytoriów dostępnych on-line pracujących na platformie technicznej także zgodnej ze standardami (jak w definicji Open Archive), a utrzymywanej i wspieranej przez instytucję akademicką, towarzystwo naukowe, agencję rządową lub inną wiarygodną organizację, która jest w stanie realizować wolny dostęp do wiedzy i nierestrykcyjną dystrybucję z długoterminowym archiwizowaniem.

Wspieranie rozwoju modelu elektronicznego wolnego dostępu do wiedzy

Nasze organizacje są zainteresowane przyszłościową promocją modelu wolnego dostępu do wiedzy tak, by osiągnąć jak największe korzyści dla nauki i społeczeństwa, dlatego naszym zamiarem jest:

- zachęcanie badaczy i grantobiorców do publikowania prac zgodnie z zasadami systemu Open Access,
- nakłanianie tych, którzy przechowują zasoby dziedzictwa kulturowego, do wspierania inicjatywy Open Access poprzez udostępnianie swoich zasobów w Internecie,
- rozwijanie środków i metod wartościowania zasobów Open Access oraz czasopism elektronicznych w celu utrzymywania standardów jakości i dobrej praktyki,
- orędownie za tym, by publikacje Open Access były akceptowane w obowiązujących systemach i procedurach oceny awansu zawodowego,
- opowiadanie się za korzyściami, nieodłącznie związanymi z udziałem w inicjatywie Open Access, wynikającymi z rozwijania oprogramowania, narzędzi, dostarczania zawartości, tworzenia metadanych lub przez publikowanie pojedynczych artykułów.

Zdajemy sobie sprawę z tego, że proces przechodzenia do systemu Open Access zmienia sposób rozpowszechniania wiedzy, głównie w aspektach prawnym i finansowym. Nasze organizacje stawiają sobie za cel znalezienie rozwiązań wspierających przyszły rozwój istniejących ram prawnych i finansowych, ażeby stworzyć warunki optymalnego wykorzystania dostępu wiedzy.

Zaprasza się instytucje do podpisywania deklaracji i kontaktu z: Prof. Dr. Peter Gruss President of the Max Planck Society, Hofgartenstraße 8, D-80539 Munich, Germany, e-mail: praesident@gv.mpg.de.

*Przekład: Bożena Bednarek-Michalska, Toruń, grudzień 2004 r.
Weryfikacja: Joanna Grzeskowiak, Wrocław, styczeń 2005 r.*

